

Scenariusze zajęć z zakresu integracji klasy, tworzenia klasy wielokulturowej

Rezultat projektu Erasmus+ nr 2020-1-PL01-KA101-078897

p.t. ***Różnorodność kulturowa siłą Europy***

Erasmus+

Spis treści

Temat: Zwiększamy poczucie tożsamości grupowej.....	3
Temat: Stereotypy.....	4
Temat: Różny nie znaczy inny – w jakim stopniu jesteśmy różni?.....	6
Temat: Poznajemy się.	8
Temat: Jesteśmy różni, a jednak podobni.....	9
Temat: Integracja nowego zespołu klasowego.	11
Temat: Integracja zespołu klasowego.	12
Temat: Pozytywna komunikacja w klasie.....	13
Temat: Wielokulturowość.	15
Temat: Wielokulturowość, tolerancja, empatia.....	17
Temat: Zasady komunikacji między ludźmi.....	18
Temat: Fakty dotyczące uchodźców oraz kryzysu postaw wobec ich sytuacji.	20
Temat: Współpraca oparta na różnorodności drogą do wspólnego sukcesu.....	21
Temat: Inne jest bardzo atrakcyjne – mocne strony różnorodności kulturowej.....	23
Temat: Wielokulturowość – różnice i podobieństwa.....	24
BIBLIOGRAFIA:	28

Temat: Zwiększamy poczucie tożsamości grupowej.

Cele: Integracja grupy, analiza aktualnego funkcjonowania klasy, budowanie poczucia wspólnoty grupowej i zaufania w grupie, doskonalenie umiejętności współdziałania podczas realizacji zadań grupowych.

Środki dydaktyczne: kolorowe kartki papieru, kartki samoprzylepne, długopis, tablica, arkusz, flamastry, nożyczki, szpilki, kłębek wełny.

Czas realizacji: 45 minut.

Przebieg zajęć: praca w grupie.

ĆWICZENIE 1 „Zawarcie kontraktu”:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Jedna osoba z klasy czyta przygotowane wcześniej zasady pracy w grupie, pozostałe osoby siedzą w kręgu.

1. Będę zwracać się do pozostałych po imieniu.
2. Będę otwarty(-a) i szczery(-a) na tyle, na ile sobie pozwolę.
3. Będę aktywnie uczestniczyć zajęciach.
4. Mam prawo do chwili słabości.
5. Szanuję zdanie innych.
6. Uważnie słucham wypowiedzi pozostałych uczestników.
7. Mówię w swoim imieniu.
8. Ode mnie zależy jakość tych zajęć.

Osoba prowadząca proponuje dodanie innych propozycji przez grupę.

ĆWICZENIE 2 „Wzajemne poznanie”:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Osoba prowadząca kładzie na ławce kolorowe kartki, zadaniem uczestników jest wybranie swojego koloru i wycięcie kształtów, które lubią, które ich najbardziej opisują. Następnie każdy, łącznie z prowadzącym, na wyciętym kształcie wpisuje swoje imię i przypina sobie do ubrania.

ĆWICZENIE 3 „Pajęczyna przyjaźni”:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Uczestnicy zabawy siedząc w kręgu na krzesłach podają (rzucają) sobie wzajemnie kłębek wełny, rozwijając go, jednocześnie trzymają za jego fragment. Osoba, która ma w rękach

kłębek mówi coś o sobie np. skąd jest, czym się interesuje, jak się tu czuje itp. Rzucając do następnej osoby ma prawo zapytać o coś np. o ulubioną książkę, film.

ĆWICZENIE 4 „Ogłoszenia”:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Osoba prowadząca proponuje, by każdy uczestnik napisał ogłoszenie, w którym zareklamuje się jako przyjaciel (maksimum do 25 słów). Ogłoszenie powinno być napisane w taki sposób, by było jasne, dlaczego właśnie tę, a nie inną osobę ktoś chciałby mieć za przyjaciela. Po włożeniu ogłoszeń do torby każdy po kolei wyciąga jedno, czyta je głośno i stara się zgadnąć, kto je napisał. Potem objaśnia, co mu pomogło odgadnąć autora.

ĆWICZENIE 5 „Karteczki”:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Uczestnicy otrzymują po 1 karteczce samoprzylepnej. Zadaniem uczniów jest przyklepnięcie jej na plecach jednego z kolegów. Wszyscy chodzą po klasie i wpisują innym coś miłego.

Temat: Stereotypy.

Cele: Procesy migracyjne we współczesnym świecie oraz wielokulturowość w Polsce oraz

- poznanie „perspektywy drugiego” - sytuacja migrantów i uchodźców w Polsce,
- przybliżenie młodym ludziom mechanizmu stereotypizacji, a także doświadczenia etykietowania ze względu na przynależność do danej grupy.

Środki dydaktyczne: kartki samoprzylepne, flamastry.

Czas realizacji: 45 minut.

Przebieg zajęć: praca w grupie, dyskusja.

Ćwiczenie na dobry początek:

„Kto tak jak ja” – krótka zabawa wprowadzająca do zajęć. Uczniowie tworzą krąg z krzesel. Na sali znajduje się o jedno krzesło mniej niż uczestników zajęć. Jedna osoba staje na środku grupy i mówi np. „Kto tak jak ja lubi matematykę.”. Wszystkie osoby także posiadające tę cechę muszą zmienić swoje miejsce. Należy to zrobić dość szybko, bo krzesel jest o 1 mniej niż uczestników zabawy.

ĆWICZENIE 1:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Podziel uczniów na grupy. Następnie poproś ich o wybranie grupy ludzi, którą będą reprezentować:

- Ukraińcy
- Romowie
- Rosjanie
- Żydzi
- Niemcy
- Afrykanie
- Uchodźcy
- Muzułmanie.

Prosimy uczniów, aby pomyśleli o kilku negatywnych cechach przypisywanych danej grupie społecznej, a następnie o wybraniu jednej charakterystycznej cechy, która najlepiej opisuje reprezentowane osoby i zapisanie jej na kartce samoprzylepnej. W celu prawidłowego wykonania ćwiczenia uczniowie umieszczą kartkę z wybraną cechą w widocznym miejscu na swoim ubraniu (np. na bluzce), tak aby była widoczna dla każdego. Następnie ustawiamy uczniów na środku sali lekcyjnej tak, aby mogli się swobodnie poruszać.

Każdy uczeń ma za zadanie krótko porozmawiać z pozostałymi uczestnikami ćwiczenia. Podczas rozmów uczestnicy muszą postarać się podać odpowiednie argumenty przemawiające za stereotypami umieszczonymi na kartkach.

DYSKUSJA:

Podczas dyskusji każdy z uczniów podzieli się swoją opinią i odczuciami. Ma to im uświadomić jak krzywdzące może być dla osoby pochodzącej z danej grupy przypisywanie jej cechy negatywnej, która najczęściej wynika z negatywnego stereotypowania danej grupy.

PODSUMOWANIE:

Na koniec pytamy uczniów, jakie ich zdaniem mogą być negatywne konsekwencje takiego postrzegania ludzi i czy sami mają doświadczenie bycia etykietowanymi lub etykietowania innych osób w oparciu o negatywne stereotypy grupowe.

ĆWICZENIE 2:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Nauczyciel przyczepia do tablicy zdjęcia ludzi różnych ras i narodowości. Uczniowie w parach mają przedyskutować (około 10 minut) następujące pytania:

DYSKUSJA:

- Czy ludzie przedstawieni na zdjęciach różnią się od siebie? W jaki sposób?
- Co jeszcze, oprócz wyglądu, powoduje, że ci ludzie różnią się między sobą?
- Jak myślisz, gdzie ci ludzie mieszkają?
- Co wiesz na temat krajów, z których pochodzą?

Nauczyciel odczytuje powyższe pytania i zachęca uczniów do dyskusji na temat różnic rasowych, stylu życia, kuchni, itp.

Temat: Różny nie znaczy inny – w jakim stopniu jesteśmy różni?

Cele: budowanie w uczniach świadomości istnienia różnych kultur i poznawanie różnych krajów i narodowości:

- uczeń potrafi opisać różnice między osobami pochodzącymi z różnych kultur,
- uczeń jest świadomy istnienia różnic pomiędzy różnymi krajami i kulturami,
- uczeń umie pracować w grupie.

Środki dydaktyczne: zdjęcia przedstawiające ludzi różnych ras i narodowości, dostęp do Internetu.

Czas realizacji: 45 minut.

Przebieg zajęć: praca w grupie, dyskusja na forum.

ĆWICZENIE 1:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Nauczyciel umieszcza w kątach sali różne napisy: UCZEŃ, SYN, CÓRKA, GRACZ itp. Prosi uczniów o wybranie kąta, z którym się utożsamiają. Uczniowie mogą mieć problem z wyborem. Nauczyciel na podstawie tego krótkiego zadania pokazuje uczniom, że różnią się między sobą, a jednocześnie mają też wspólne cechy. Nie mogli przecież stać w dwóch czy nawet trzech kątach jednocześnie.

PODSUMOWANIE:

Nauczyciel dyskutuje z uczniami na temat tego, co kierowało ich wyborem. Wyjaśnia, że lekcja będzie dotyczyła bycia innym.

ĆWICZENIE 2:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Nauczyciel przyczepia do tablicy zdjęcia ludzi różnych ras i narodowości. Uczniowie w parach mają przedyskutować (około 10 minut) następujące pytania:

DYSKUSJA:

- Czy ludzie przedstawieni na zdjęciach różnią się od siebie? W jaki sposób?
- Co jeszcze, oprócz wyglądu, powoduje, że ci ludzie różnią się między sobą?
- Jak myślisz, gdzie ci ludzie mieszkają?
- Co wiesz na temat krajów, z których pochodzą?

Nauczyciel odczytuje powyższe pytania i zachęca uczniów do dyskusji na temat różnic rasowych, stylu życia, kuchni, itp.

*ĆWICZENIE 3:**PRZEBIEG ĆWICZENIA:*

6. Zadanie z luką informacyjną. Nauczyciel odczytuje pewien dialog:

A: Cześć! Mam na imię Adam. A ty?

B: Cześć! Jestem Diana.

A: Skąd jesteś, Diana?

B: Jestem z USA, a ty?

A: Jestem z Polski.

B: Naprawdę? Byłam w Polsce. To bardzo miły kraj, a ludzie są gościnni.

A: Miło mi to słyszeć. Rzeczywiście, lubimy gości.

B: Byłeś kiedyś w USA?

A: Nie. Ale możesz mi trochę opowiedzieć...

DYSKUSJA:

- Czy ludzie przedstawieni na zdjęciach różnią się od siebie? W jaki sposób?
- Co jeszcze, oprócz wyglądu, powoduje, że ci ludzie różnią się między sobą?
- Jak myślisz, gdzie ci ludzie mieszkają?
- Co wiesz na temat krajów, z których pochodzą?

Nauczyciel odczytuje powyższe pytania i zachęca uczniów do dyskusji na temat różnic rasowych, stylu życia, kuchni, itp.

Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że będą mieli za zadanie stworzyć podobny dialog przedstawiający informacje znalezione w Internecie na temat danego kraju.

Nauczyciel każdej parze rozdaje nazwę kraju. Uczniowie wyszukują w Internecie informacje na temat danego kraju (np.: stolica, atrakcje turystyczne, typowa kuchnia, popularne zajęcia, itp.).

Następnie uczniowie tworzą własne dialogi z uwzględnieniem wyszukanych informacji.

PODSUMOWANIE:

Wybrani uczniowie prezentują swoje dialogi z wplecionymi w nie informacjami

wyszukanymi wcześniej.

Uczniowie prezentują, czego dowiedzieli się na temat różnych krajów i narodowości.

Temat: Poznajemy się.

Cele: Integracja grupy oraz

- wzajemne poznanie się i wzmacnianie więzi,
- dzielenie się własnymi doświadczeniami, uczuciami, myślami, przeżyciami.

Środki dydaktyczne: Kartki A4 dla każdego ucznia, długopisy lub flamastry

Czas realizacji: 45 minut.

Przebieg zajęć: praca w grupie, dyskusja na forum

ĆWICZENIE 1:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Każda osoba dostaje kartkę A4 oraz długopis, po czym odrysowuje na niej swoją dłoń. Na każdym narysowanym palcu ma znaleźć się odpowiedź na niedokończone zdanie, które czytać będzie nauczyciel. Podczas wykonywania zadania uczniowie mogą znaleźć miejsce, w którym nikt nie będzie im przeszkadzał i zaglądał do kartki. Ważne, aby nikt nie podpisywał swojej pracy.

Zdania niedokończone czytane przez nauczyciela:

- „Potrawą, którą lubię jeść jest...”
- „Nie wyobrażam sobie dnia bez...”
- „Serial, który mogę polecić innym to...”
- „Moją mocną stroną jest...”
- „Moim marzeniem, które chciałbym(-abym) spełnić w przyszłości jest...” lub inne.

Po zapisaniu zdań na odrysowanej dłoni nauczyciel zbiera wszystkie kartki i prosi uczniów, aby usiedli w kręgu. Dorosły tłumaczy, że w dalszej części ćwiczenia nastąpi zgadywanie, do kogo dana praca należy. Po czym miesza kartki i rozdaje każdemu po jednej.

Osoba chętna rozpoczyna prezentację otrzymanej dłoni. Na głos czyta zapisane zdania, a następnie zgaduje, kto jest autorem. Ma na to dwie próby. Klasa może mu trochę pomóc, ale decyzję ostateczną podejmuje samodzielnie. Jeśli nie zgadnie, przekazuje głos osobie po swojej lewej stronie, aby ta mogła zaprezentować kartkę i czeka na swoją kolejną szansę, gdy kolejka przejdzie całe koło.

PODSUMOWANIE:

Nauczyciel zachęca uczniów do podzielenia się refleksjami, zwracając uwagę na to, jak czuli się podczas wykonywanego ćwiczenia. Co czuli, co myśleli, gdy mieli napisać coś o sobie i kiedy inni czytali to na forum.

Temat: Jesteśmy różni, a jednak podobni.

Cele: Wielokulturowość i wdrożenie ucznia/ uczniów do zespołu klasowego oraz

- rozwijanie empatii,
- doświadczenie emocji towarzyszących osobom, które nie rozumieją danej sytuacji,
- kształtowanie umiejętności komunikacji w grupie,
- zapoznanie się z kulturą ukraińską.

Środki dydaktyczne: szary papier, markery, komputer, tablica interaktywna, zdjęcia z odpowiedziami do quizu, odtwarzacze muzyki (może być telefon), słuchawki – dla 2-3 uczniów.

Czas realizacji: 45 minut.

Przebieg zajęć: dyskusja, burza mózgów, praca w grupach, praca indywidualna.

Ćwiczenie na dobry początek:

Nauczyciel wyjaśnia uczniom czym jest tolerancja i nietolerancja. W dyskusji uczniowie wymieniają podłoże nietolerancji: religia, tradycja, pochodzenie, rasa, orientacja seksualna, wygląd, zamożność, niepełnosprawność. Następnie nauczyciel włącza film „Tolerance, Dialog, Cooperation” (film dostępny w serwisie Youtube https://www.youtube.com/watch?v=yU_Xf9T5kD8) Uczniowie dyskutują o tym, co zobaczyli. Z pomocą nauczyciela odpowiadają na pytania:
Co powinno łączyć ludzi, a nie dzielić?
Co może łączyć młodych ludzi w Waszym wieku?

ĆWICZENIE 1 „Jak się czujesz, gdy czegoś nie rozumiesz?”:**PRZEBIEG ĆWICZENIA:**

Nauczyciel prosi uczniów, aby opisali sytuacje z życia, w których nie rozumieli osób przebywających w ich otoczeniu. Przykładem będzie udział w specjalistycznym wykładzie prowadzonym przez naukowców. Następnie nauczyciel informuje uczniów, że wezmą udział w eksperymencie.

Dwie chętne osoby zakładają słuchawki i słuchają muzyki, aby reszta mogła ustalić temat

rozmowy i słowa klucze.

Na przykład jeśli klasa chce rozmawiać o odrabianiu lekcji, musi zastąpić słowa związane ze szkołą pojęciami z innej dziedziny – może by to np. piłka nożna. Bramkarz to uczeń, który rozwiązuje zadania, napastnik to nauczyciel zadający pracę domową, rodzice to pomocnicy, a sama praca domowa to oczywiście piłka.

Po ustaleniu tematu rozmowy i ustaleniu słów kluczowych, ochotnicy zdejmują słuchawki. Ich zadaniem jest włączenie w rozmowę. Prawdopodobnie uczniowie szybko zorientują się, że rozmowa dotyczy czegoś innego niż wynika to ze stosowanych w niej pojęć.

ĆWICZENIE 2 „Czym się różnisz od innych?”:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Uczniowie siadają w grupach pięcio- lub sześćosobowych. Nauczyciel wręcza im arkusz szarego papieru. Zadaniem uczniów jest narysowanie kwiatu (o tylu płatkach, ile jest osób w grupie) i łodygi z dwoma listkami. Każdy płatek jest podpisany imieniem kolejnego uczestnika zabawy.

Uczeń w swoim płatku wpisuje to, co go różni od innych osób w grupie. Ma to być coś charakterystycznego tylko dla tej osoby, np. „tylko ja jestem jedynakiem”, „przeczytałem wszystkie książki Tolkiena”, „hoduję pawie”, „złamałem prawą rękę”.

W środku kwiatka uczniowie wypisują cechy, które łączą wszystkich, np. każdy z nas jest uczniem tej klasy, lubimy szkolne wycieczki, marzymy o wakacjach itp. Na listkach każda grupa zapisuje wspólnie wymyślone hasło lub cytat.

ĆWICZENIE 3 Quiz „Co to za kraj?”:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Nauczyciel dzieli klasę na 2 grupy, każda grupa dostaje dzwonek, dla zasygnalizowania gotowości do odpowiedzi. Nauczyciel zadaje pytanie, pokazuje obrazki lub włącza utwór. Uczniowie mają 30 sekund żeby naradzić się i odpowiedzieć na pytanie, kiedy będą gotowi powinni zadzwonić dzwonkiem. Za każde pytanie drużyna dostaje 1 punkt.

Quiz

1. Co to za instrument muzyczny? Z jakiego kraju pochodzi?

Odpowiedź: bandura, pochodzi z Ukrainy.

2. Jak nazywa się miasto widoczne na zdjęciu? Odpowiedź: Lwów.

3. Jak nazywa się danie widoczne na zdjęciu? Co wchodzi w skład potrawy?

Odpowiedź: barszcz ukraiński, ziemniaki, mięso, kapusta, fasola, marchew, cebula.

4. Waluta którego kraju znajduje się na zdjęciu? Jak nazywa się ta waluta?

Odpowiedź: waluta ukraińska, hrywna.

5. Jakie miasto znajduje się na zdjęciu? Jakie znaczenie ma to miasto dla Ukrainy?

Odpowiedź: Kijów, to stolica Ukrainy.

6. W jakim języku jest śpiewana piosenka?

Odpowiedź: w języku ukraińskim, jest to hymn Ukrainy.

7. Godło którego kraju jest na obrazku? Odpowiedź: godło Ukrainy.

8. Flaga którego kraju jest na obrazku? Odpowiedź: flaga Ukrainy.

9. Gdzie urodził się polski poeta, jeden z Wieszczów Narodowych - Juliusz Słowacki?

Odpowiedź: w Krzemieńcu, teraz terytorium Ukrainy.

10. Jakie ważne dla Ukrainy wydarzenie jest widoczne się na zdjęciu?

Odpowiedź: Euromajdan lub Majdan, rewolucja w Ukrainie.

Po zakończeniu quizu nauczyciel mówi, że ma niespodziankę dla uczniów. Temat Ukrainy i tolerancji był poruszony, ponieważ w najbliższym czasie do klasy dołączy nowy uczeń/nowa uczennica ... (imię), który/która pochodzi z Ukrainy.

DYSKUSJA:

Nauczyciel pozwala uczniom zadawać pytania na temat nowego kolegi/koleżanki. Dzieci powinny mieć możliwość zadać każde pytanie, nawet jeżeli wydaje się ono obraźliwe lub „głupie”. Jeżeli pytanie jest „dziwne” np. „Czy w Ukrainie mają Internet?”, warto na nie odpowiedzieć, ponieważ uczeń może bezmyślnie powtarzać stereotypy, a opowiadając na pytania możemy je obalać.

<https://epedagogika.pl/>

Temat: Integracja nowego zespołu klasowego.

Cele: poznanie i zapamiętanie imion osób z klasy, nawiązanie pierwszych relacji, przełamanie barier.

Środki dydaktyczne: piłka, tablica lub monitor i telefony.

Czas realizacji: 45 minut.

Przebieg zajęć: 2 ćwiczenia

Ćwiczenie na dobry początek:

Pytamy uczniów o ich samopoczucie w dniu dzisiejszym, o wrażenia z pierwszych dni w szkole.

ĆWICZENIE 1:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Uczestnicy stają w kole, prowadzący wyjaśnia zasady, po czym rzuca piłkę do jednego uczestnika mówiąc swoje imię, następnie uczestnik rzuca piłkę do kolejnej osoby wypowiadając imię poprzednika, a potem swoje. Powtarzamy czynność tak długo, aż każdy uczestnik weźmie udział przynajmniej jeden raz.

ĆWICZENIE 2:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Uczniowie pozostają w kręgu, prowadzący rzuca piłkę do jednej osoby, która łapiąc ją musi powiedzieć imię jednego ze swoich sąsiadów. Jeśli nie zapamiętała, wchodzi do środka. W ten sposób tworzy się wewnętrzny, poszerzany krąg, w którym powtórzymy zabawę aż do zapamiętania imion

ĆWICZENIE 3:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Uczestnicy stają w rozproszeniu. Po wyjaśnieniu zasad mają określony czas na to, aby ustawić się w rzędzie wg daty urodzin. Nie mogą wypowiedzieć daty ani jej zapisać. Muszą przekazać informację o dacie w inny sposób np. słowami piosenki, cytatem, na migi itp. Grupa nie ma lidera, musi sama dojść do zasad współpracy.

PODSUMOWANIE:

Prosimy uczniów aby starali się wypisać na telefonach (aplikacja mentimeter) wszystkie imiona występujące w klasie, po czym każdy uczeń podchodzi do monitora i grupujemy np. 5 Piotrów, 3 Magdaleny itd. Ćwiczenie można wykonać również na zwykłej tablicy, gdzie uczniowie podchodząc będą zapisywać imiona, które jeszcze nie zostały zapisane. Pilnujemy, aby żadne dziecko nie zostało pominięte.

Temat: Integracja zespołu klasowego.

Cele: utrwalenie imion, kształtowanie życzliwości i empatii, tworzenie współpracy w grupie.

Środki dydaktyczne: piłka, 2 liny.

Czas realizacji: 45 minut.

Przebieg zajęć: 2 ćwiczenia.

Ćwiczenie na dobry początek:

Prowadzący wypowiada niedokończone zdanie. Pozostali uczestnicy wybrani rzutem piłki, dopowiadają dalsze kwestie historii.

ĆWICZENIE 1:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Prowadzący wybiera 4 ochotników, pozostałe osoby stoją w rozproszeniu, podzielone na dwie grupy. Prowadzący przekazuje poplątaną w tę samą ilość węzłów linę każdej grupie. Na początku i końcu każdej liny stoją ochotnicy, którzy nie mogą wypuścić końca liny z rąk. Pozostałe osoby chwytają linę w dowolnym miejscu w przybliżeniu w równych odległościach i nie mogą jej wypuścić do końca zabawy. Zadanie polega na wzajemnej współpracy zespołu, podziale zadań wykonywanych kolejno (jedna osoba – jeden ruch) w zgodzie i współpracy tak, aby poprzez przechodzenie kolejnych osób przez węzły i plątanie liny, jak najszybciej rozplątać wszystkie węzły. Należy zwrócić szczególną uwagę na bezpieczeństwo podczas wykonywania ćwiczenia. Prowadzący czuwa nad bezpieczeństwem uczestników. Ćwiczenie można wykonać na materacach.

ĆWICZENIE 2:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Każda grupa po rozstrzygnięciu konkurencji analizuje swoje mocne i słabe strony, które zapewniły im sukces lub wymagają jeszcze dopracowania. Budują wspólne wnioski do pracy grupowej na przyszłość. Dzielą się swoimi spostrzeżeniami z drugą grupą

PODSUMOWANIE:

Prowadzący prosi, aby każdy z uczestników określił swój poziom motywacji do współpracy w grupie w skali od 1 do 10.

Temat: Pozytywna komunikacja w klasie.

Cele: Poznanie i przećwiczenie zasad skutecznej komunikacji, przekonanie o potrzebie jej stosowania.

Środki dydaktyczne: karty ćwiczeń, przybory do pisania.

Czas realizacji: 45 minut.

Przebieg zajęć: 2 ćwiczenia.

Ćwiczenie na dobry początek:

Dowolne ćwiczenie integracyjne np. „Kiedy masz urodziny – powiedz to w inny sposób niż datą”. Uczestnicy dzielą się wrażeniami, zwracamy uwagę na to, aby nie oceniać innych, tylko dzielić się własnymi doświadczeniami

ĆWICZENIE 1:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Jeden z uczestników (ochotnik lub wybrany) opowiada śmieszny historię, której był świadkiem. Pozostałe osoby losują z przygotowanych materiałów sposób zachowania się podczas ćwiczenia, po czym przygotowują się do odegrania swoich ról.

1. *Patrz na mówiącego, parafrazuj, przytakuj, wykaż zainteresowanie zadając jakieś dodatkowe pytanie.*
2. *Słuchaj, potwierdzaj to, co usłyszałeś wykazując np. zdziwienie, bądź przyjemny dla mówiącego.*
3. *Słuchając wykazuj zniecierpliwienie, ostentacyjnie patrz na zegarek, w okno, wykazuj swoje niezadowolenie.*
4. *Słuchając przerywaj ciągle mówiącemu, dodawaj własne dygresje i podobne doświadczenia.*
5. *Zadaj pytanie mówiącemu pod koniec opowiadania, które udowodni, że nie słuchałeś wcześniej i zmusi opowiadającego do ponownego opowiedzenia historii.*

PODSUMOWANIE:

Po wykonaniu ćwiczenia prowadzimy rozmowę sterowaną pytaniami np.: jak czuła się osoba opowiadająca, co z zachowania pozostałych uczestników ćwiczenia jej pomagało, a co przeszkadzało. Jako puenta tego ćwiczenia powinna pojawić się odpowiedź na pytania: jak powinna zachować się osoba słuchająca, co można zrobić, aby lepiej słuchać innych?

ĆWICZENIE 2:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Uczestnicy mają za zadanie opisać wygląd swojej szkoły. Każda osoba zapisuje swoje odpowiedzi na kartce. Następnie odczytujemy odpowiedzi i staramy się naprowadzić uczniów na to, aby stwierdzili, które zdania w ich opisie są stwierdzeniem faktów, a które oceną. Podajemy przykład zaczerpnięty z Internetu lub opowiedziany.

Są lata 80-te XX wieku, wiejska szkoła, mały chłopiec kilkakrotnie spóźnia się na zajęcia. Za każdym razem otrzymuje solidną karę od nauczyciela. Przyjmuje ją z pokorą. Pewnego dnia, nauczyciel przyjeżdża nieco później do szkoły i zauważa prawdziwy powód spóźnień chłopca – odwożenie niepełnosprawnego brata do ośrodka opiekuńczego. Z szacunkiem

przeprasza chłopca za swoje niestuszne osądy i wymierzoną karę.

DYSKUSJA:

Prowadzimy dyskusję zmierzającą do zastanowienia się czy mamy prawo stawiać ocenę? Czy nasze informacje są wystarczające, aby empatycznie odnieść się do sytuacji? Prowokujemy refleksję u uczniów dotyczącą naszych codziennych wypowiedzi na temat wyglądu, charakteru czy czynów innych osób. Czy są one suchą oceną faktów, czy też oceną, może bardzo krzywdzącą.

PODSUMOWANIE:

Prosimy uczniów, aby do naszego kolejnego spotkania (np. za tydzień) spróbowali w swoim otoczeniu kierować się wyłącznie tym, co w danej chwili widzi nasze oko, bez oceniania. Po tygodniu zapytamy o wrażenia i doświadczenia z takiego postępowania.

Temat: Wielokulturowość.

Cele: Poznanie wielokulturowości w kontekście interakcji społecznych, nauka nawiązywania życzliwych relacji z przedstawicielami innych kultur, religii i narodów, przełamanie stereotypów, otwartość i brak uprzedzeń.

Środki dydaktyczne: kartki, przybory do pisania, projektor multimedialny, głośniki, fragmenty muzyki wywodzące się z innych kultur/narodów/religii.

Czas realizacji: 45 minut.

Przebieg zajęć: 2 ćwiczenia.

Ćwiczenie na dobry początek:

Dowolne ćwiczenie wstępne, np. prowadzący prosi uczestników, aby określili w skali 1-10 z jakim poziomem energii dziś przyszli na zajęcia. Jeśli ktoś ma potrzebę uzasadnienia swojego poziomu, umożliwiamy mu to (bardzo krótko).

DYSKUSJA:

TEMAT:

Prowadzący pyta uczniów, czy mieli doświadczenia z przedstawicielami innych kultur/religii/narodów.

PODSUMOWANIE:

Krótką dyskusją z uczniami na temat różnic w ich doświadczeniach.

*ĆWICZENIE 2:**PRZEBIEG ĆWICZENIA:*

Prowadzący objaśnia zasady ćwiczenia.

Wyobraź sobie, że w ciągu roku otrzymałeś propozycję wspólnych wyjazdów w góry od kilku osób, które znasz z FB (jesteście znajomymi z tej samej grupy miłośników gór, ale nigdy nie spotkaliście się w realu i nie wiesz o nich zbyt wiele na podstawie relacji na FB).

Osoby, od których dostałeś zaproszenie to:

Pablo - Portugalczyk z Setubal, studiujący w Krakowie,

Imar – uchodźca z Syrii szukający pracy,

Szwajcar – syn właściciela sklepu z zegarkami w Warszawie,

Irina – studentka z Moskwy, zwiedzająca Polskę,

Ana - bardzo ładna Romska dziewczyna,

Omena – muzułmanka ubrana w burkę na zdjęciu profilowym,

Ines – tłumaczka przysięgła języka koreańskiego,

Piotr – na zdjęciu profilowym z szalikiem Ruchu Chorzów.

Prowadzący prosi, aby uczestnicy zapisali na osobnych karteczkach imiona trzech osób, z którymi wybraliby się na wspólny wyjazd (jedna karteczka – jedno imię).

Wywołuje po kolei imiona i zaprasza osoby, które wybrały wskazanego kandydata.

Zadaje pytania o powody takiej decyzji. Nauczyciel prowadzi dyskusję, jednak panuje nad jej atmosferą (życzliwość, kultura wypowiedzi). Naświetla pojawiające się stereotypy i uprzedzenia, wyjaśniając często ich niesłuszność, wspiera brak oceniania, empatyczne podejście do ludzi i sytuacji, w jakiej się znaleźli, zwraca uwagę na to, iż nie mamy pełnych informacji o kandydatach, więc nie możemy ich oceniać.

Wyświetla na monitorze wyszukane przez siebie wcześniej w Internecie postaci wywodzące się z odmiennych kultur/religii/narodów, które zastąpiły ze swojej pozytywnej postawy. Potwierdza w ten sposób niesłuszność stereotypów i uprzedzeń.

PODSUMOWANIE:

Prowadzący prosi, aby w trzyosobowych grupach uczniowie spróbowali wczuć się w sytuację kandydata, który otrzymał najmniej nominacji do wspólnego wyjazdu i ułożyć krótką historię jego życia w pozytywnym świetle. Pyta czy jest to możliwe? Uczniowie pracują przy dźwiękach muzyki charakterystycznej dla kręgu kulturowego omawianej osoby. Grupy po kilku minutach prezentują wyniki swojej pracy.

Temat: Wielokulturowość, tolerancja, empatia.

Cele: Poznanie wielokulturowości w kontekście interakcji społecznych, nauka nawiązywania życzliwych relacji z przedstawicielami innych kultur, religii i narodów, przełamanie stereotypów, otwartość i brak uprzedzeń.

Środki dydaktyczne: woreczek z tkaniny, telefony, aplikacja Mentimeter, tablica multimedialna, karteczki samoprzylepne, przybory do pisania, wydruki z zapisanymi dziesięcioma cechami/opisami/sytuacjami do losowania dla uczestników: (osoba czarnoskóra, Rom (Cygan), Muzułmanin, kobieta prosząca o pieniądze, Żyd, uchodźca z Ukrainy, Rosjanin, Jamajczyk z dreadami, modelka z Paryża, Syryjczyk).

Czas realizacji: 45 minut.

Przebieg zajęć: 1 ćwiczenie.

ĆWICZENIE 1 STEREOTYPY:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Prowadzący prezentuje woreczek, w którym są wydrukowane karteczki z różnymi cechami/opisami/sytuacjami. Prosi uczniów, aby każdy wylosował po jednej karteczce i zachował jej treść w tajemnicy. Po losowaniu wyświetla na monitorze wszystkie karteczki, następnie prosi uczniów, aby przy wykorzystaniu aplikacji Mentimeter dopisali wszystkie swoje złe skojarzenia, stereotypy i uprzedzenia o jakich wiedzą, że się pojawiają.

Odpowiedzi powinny być zapisane w następującym systemie:

Np. osoba czarnoskóra – cecha/uprzedzenie/skojarzenie/stereotyp.

Każda kolejna osoba powinna być zapisana jako oddzielna odpowiedź.

PYTANIA DO UCZNIÓW:

Po udzieleniu odpowiedzi przez wszystkich uczniów, prosi, aby każdy wyobraził sobie podczas odczytywani odpowiedzi, że jest tą osobą, którą wylosował, w jej świecie i realiach. Odczytuje kolejno odpowiedzi do poszczególnych osób i prosi, aby po każdej scharakteryzowanej osobie ujawniły się te, które wylosowały tę postać. Prosi, aby te osoby opowiedziały o tym jak się czuły podczas wydawania opinii o nich.

Prowadzący zwraca uwagę na to, jak bardzo krzywdzące mogą być opinie wydawane tylko na podstawie przynależności do jakiejś kultury, religii, narodowości, czy na podstawie wyglądu, bądź czynów. Prosi uczestników, aby zastanowili się nad tym, czy w swoim otoczeniu mają takie osoby, jak zachowują się wobec nich.

PODSUMOWANIE:

Prowadzący prosi, aby każdy z uczniów powiedział co w sytuacji, którą mieli sobie wyobrazić przyniosłoby im ulgę od krytyki, poprawę samopoczucia i własnej samooceny, jaki jest jeden gest/czyn, którego chcieliby doświadczyć.

Temat: Zasady komunikacji między ludźmi.

Cele: Poznanie i przećwiczenie zasad obowiązujących w komunikacji między ludźmi.

Środki dydaktyczne: puste kartki, przybory do pisania.

Czas realizacji: 45 minut.

Przebieg zajęć: 3 ćwiczenia.

Ćwiczenie na dobry początek:

Dokończ zdania „Mam na imię... Najbardziej lubię...”. Kolejna osoba zapamiętuje i powtarza odpowiedzi swojego poprzednika, potem swoje odpowiada na pytania. Ćwiczenie ma na celu utrwalenie znajomości imion oraz lepsze poznanie się całej grupy.

Wprowadzenie grupy w temat spotkania, poprzez zadawanie pytań:

Czy można się nie komunikować?

Co to jest komunikacja?

Czy jeżeli nic nie mówię, to nic nie komunikuję?

Dyskusja i w podsumowaniu pytania zasadnicze – Co to jest komunikacja? Kiedy komunikacja jest skuteczna?

ĆWICZENIE 1 KSZTAŁTY I FIGURY:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Dwaj uczestnicy zajęć otrzymują karty z narysowanym zestawem figur. Żaden uczestnik nie może pokazać tej karty innym uczestnikom. Zadaniem każdego prezentującego jest słowne przekazanie instrukcji pozostałym, tak, aby każdy narysował na czystej kartce taki sam układ figur, jaki ma osoba podająca instrukcję.

Osoby rysujące nie mogą zadawać pytań pierwszemu uczestnikowi, który podaje instrukcję.

Przy drugim rysunku uczestnicy mogą zadawać pytania osobie podającej instrukcję.

PODSUMOWANIE:

Prowadzimy dyskusję zamykającą i podsumowującą ćwiczenie. Który rysunek łatwiej się rysowało? Co pomagało im, a co utrudniało rysowanie? Jaki ma to wpływ na komunikację?

ĆWICZENIE 2 HISTORYJKA:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Przeczytaj głośno krótką historyjkę.

„Piotrek dostał nową pracę. Został kustoszem muzealnym na zamku w Będzinie. Bardzo się z tego ucieszył, ponieważ było to jego marzenie. We wtorek nastąpił wielki dzień, bo to właśnie on miał otworzyć wielkie wrota do zamku. Tuż przed wejściem zaczął szukać w kieszeni kluczy. Wówczas zauważył, że zamek uległ zniszczeniu”.

PODSUMOWANIE:

Wspólnie zastanówcie się, o jaki zamek chodzi. Na czym polega wieloznaczność słowa zamek? Jaki wniosek należy wyciągnąć? Dlaczego tak łatwo o nieporozumienie?

ĆWICZENIE 3:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Dobierzcie się w pary. Następnie porozmawiajcie ze sobą, ale w bardzo lakoniczny sposób na temat tego, co robiliście wczoraj i jakie macie plany na dzisiejsze popołudnie. Następnie spróbujcie jeszcze raz formułować swoje wypowiedzi bardziej precyzyjnie. Przynajmniej 3 razy. Na koniec sprawdźcie, pytając drugą osobę, czy na pewno rozumie wasze intencje.

PYTANIA DO UCZNIÓW:

Kiedy łatwiej się rozmawiało? Co miało na to wpływ?
Ćwiczenie powtórzcie w domu w rozmowie z bliskimi.

Temat: Fakty dotyczące uchodźców oraz kryzysu postaw wobec ich sytuacji.

Cele: Poznanie i przećwiczenie zasad obowiązujących w komunikacji między ludźmi.

Środki dydaktyczne: puste kartki, przybory do pisania.

Czas realizacji: 45 minut.

Przebieg zajęć: 3 ćwiczenia.

Ćwiczenie na dobry początek:

Odpowiedz na pytanie: „Gdybyś mógł wybrać jedną rzecz, którą zabrałbyś na bezludną wyspę, byłoby to...”. Ćwiczenie ma na celu uzmysłowienie sobie wyboru jednej rzeczy spośród tych, które się lubi, których się potrzebuje lub innego kryterium, decydującego o wyborze.

Krótką refleksją, co wpłynęło na decyzje uczestników.

ĆWICZENIE 1 KALAMBURY:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Uczestnicy podają informacje dotyczące uchodźców i uchodźczyń, które są skrótowo zapisywane na tablicy (pomijamy głosy, które się powtarzają). Prowadzący nie komentuje podawanych odpowiedzi oraz dba, aby nie robili tego pozostali uczestnicy. Jeśli informacje są ze sobą sprzeczne, to należy zwrócić na to uwagę, ale nie odrzucać ich. Można zastosować także pytania pomocnicze:

- Skąd przybywają uchodźcy i uchodźczynie? Z jakich krajów?
- Dlaczego opuścili swoje domy?
- Dlaczego wielu uchodźców i uchodźczyń kieruje się do Europy?
- Jak w sprawie uchodźców i uchodźczyń wypowiadają się ważne dla was osoby, autorytety?

PYTANIA DO UCZNIÓW:

Należy zwrócić uwagę, że, tak jak w przypadku każdego kontrowersyjnego tematu, pojawia się wiele wypowiedzi, które nie zawsze są potwierdzone faktami. Czasami opinie są formułowane na podstawie pojedynczych zdarzeń niepotwierdzonych wiarygodnymi badaniami (jak np. twierdzenie, że większość osób pochodzenia żydowskiego jest skąpych). Kolejne zadanie grupy polega na wskazaniu uogólnień, które mogą wpłynąć na postrzeganie danej grupy przez całą społeczność.

PODSUMOWANIE:

Ćwiczenie zamyka dyskusja na temat, do czego prowadzi uogólnienie - nigdy nie możemy osądzać wszystkich członków grupy na podstawie wiedzy o jednostkach. Mechanizm działania stereotypu.

ĆWICZENIE 2 JIGSAW:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Praca metodą stolików eksperckich – JIGSAW. Zadaniem każdej grupy będzie opracowanie i uporządkowanie pojęć i zagadnień. Zespoły opracowują następujące zagadnienia:

1. Kim jest uchodźca? Kim jest migrant (ekonomiczny)?
2. Jakie są przyczyny migracji i uchodźstwa?
3. Jak wygląda proces przyznawania statusu uchodźcy w Polsce?
4. Jakie wyzwania wiążą się z migracjami i uchodźstwem?

Po przygotowaniu materiału uczestnicy tworzą nowe grupy, w skład których wchodzi jeden uczestnik poprzedniej grupy, tzw. eksperckiej. Przedstawiciele ci kolejno relacjonują, czego nauczyli się w poprzednich grupach, na poprzednim etapie. Można także polecić grupie zadanie zbierające wszystkie te informacje. W następnym kroku eksperci wracają do swoich grup i konfrontują zdobytą całościową wiedzę. Sprawdzają, czy wszyscy nauczyli się wszystkiego.

PODSUMOWANIE:

Uczestnicy jednym zdaniem odpowiadają na pytanie: Czego ciekawego się dowiedziałem/dowiedziałam o uchodźcach i uchodźczyniach podczas tych zajęć?

Temat: Współpraca oparta na różnorodności drogą do wspólnego sukcesu.

Cele: Budowanie współpracy w zespole, empatia, życzliwość i otwarcie wobec odmienności.

Środki dydaktyczne: hasła do odgadywania, materiały do budowy mostu, baterie AA.

Czas realizacji: 45 minut.

Przebieg zajęć: 3 ćwiczenia

Ćwiczenie na dobry początek:

Uczestnicy ustawiają się w kole. Poproś, by zastanowili się, jakimi znanymi osobistościami ze swojego kraju mogli być w swoim poprzednim wcieleniu poszczególni członkowie grupy. Wybór należy uzasadnić tym, co wiemy o danej osobie i jak ją postrzegamy. Dokładne daty urodzin i śmierci nie mają znaczenia. Podaj przykład w następującej formie: „Myślę, że jesteś kolejnym wcieleniem... , ponieważ...”. Pierwsza osoba powinna wybrać jednego z kolegów, podać nazwisko sławnej postaci, którą można uważać za jego poprzednie wcielenie i uzasadnić swoje zdanie. Zadaniem wybranego jest wskazanie następnej osoby i określenie jej poprzedniego wcielenia. Wybór jest oczywiście ograniczony do tych osób, które nie brały jeszcze udziału w grze. Zabawę należy kontynuować tak długo, aż wszyscy poznają swoje poprzednie wcielenia. Sławne osobistości można zastąpić fikcyjnymi postaciami z filmu lub literatury z danego kraju.

ĆWICZENIE 1 KALAMBURY:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Kalambury. Uczestników dzielimy na dwie grupy. Gra będzie polegała na tym, że grupy będą losowały hasła, które charakteryzują dane państwo w różnych kategoriach, np. sławne budowle: Big Ben, wieża Eiffla, Tropical Islands, piramida Cheopsa, sławne postaci: Królowa Elżbieta II, Lionel Messi, Tom Hanks, potrawy: pizza, spaghetti, hamburger, pierogi, kebab, itp. Wygrywa ta grupa, której uda się odgadnąć jak najwięcej haseł.

ĆWICZENIE 2 WSPÓŁPRACA:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Wszystkich uczestników dzielimy na cztery zespoły. Zadaniem każdego zespołu będzie skonstruowanie „mostu”, który utrzyma jak największy ciężar. Odważnikami będą baterie AA. Do budowy mostu można użyć tylko i wyłącznie pasków papieru, plastikowych słomek, wykałaczek, kleju i nożyczek. Wygrywa ta grupa, której most udźwignie jak największy ciężar.

PYTANIA DO UCZNIÓW:

Co wpłynęło na sukces, a co na porażkę zespołu? Co było mocną, a co słabą jego stroną? Co należałoby poprawić we współpracy? Kiedy wszyscy odniesiemy sukces?

PODSUMOWANIE:

Dyskusja podsumowująca obydwa ćwiczenia. Czego uczniowie się nauczyli o współpracy i działaniu w zespole?

Temat: Inne jest bardzo atrakcyjne – mocne strony różnorodności kulturowej.

Cele: Prezentowanie atrakcyjności różnorodnych kultur, obyczajów, tradycji, przełamanie stereotypów, otwartość na odmiennosc.

Środki dydaktyczne: czyste kartki, przybory do pisania, wycinki z gazet, dostęp do Internetu.

Czas realizacji: 45 minut.

Przebieg zajęć: 3 ćwiczenia.

Ćwiczenie na dobry początek:

Odpowiedz na pytanie: „Gdybyś wyemigrował ze swojego kraju, za którą potrawą tęskniłbyś najbardziej i dlaczego?” (Ćwiczenie pozwoli lepiej poznać się uczestnikom zajęć. Jeśli będzie to grupa wielokulturowa, będzie to również okazja do poznania potraw regionalnych.)

ĆWICZENIE 1:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Zastanów się, co jest typowe dla Twojego kraju, miasta, dzielnicy? Co mogłoby spodobać się innym, gdyby Cię odwiedzili. Stwórz ulotkę reklamową, dzięki której zachęcisz pozostałych uczestników zajęć do odwiedzenia Twojego kraju, miasta, dzielnicy.

PODSUMOWANIE:

Prezentacja wykonanych prac.

ĆWICZENIE 2:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Prowadzący w nawiązaniu do poprzedniego ćwiczenia zachęca uczestników do stworzenia swojej listy TOP5 miejsc, które warto poznać. Prosi, aby uczestnicy uzasadnili swój wybór.

PYTANIA DO UCZNIÓW:

Prosimy uczniów, aby na telefonach wyszukali aplikację mentimeter. Zadaniem każdego uczestnika będzie wybranie jednego najatrakcyjniejszego miejsca, do którego chciałby się udać. Podsumowanie wyników.

Dyskusja kierowana, której wnioskiem będzie, że każda kultura ma coś do zaoferowania innym.

PODSUMOWANIE:

Podsumowaniem obu ćwiczeń będzie dyskusja, co wpłynęło na wybór zarówno przez osoby, które zaproponowały miejsce do odwiedzenia, jak i te, które wybrały swoje TOP5. Co łączy te miejsca, a co różni.

Temat: Wielokulturowość – różnice i podobieństwa.

Cele: Wzmocnienie kapitału społecznego i kulturowego dzieci i młodzieży z doświadczeniem migracji. Poznanie strategii akulturacyjnych; kształtowanie postaw otwartości i empatii wobec odmienności.

Środki dydaktyczne: puste kartki, przybory do pisania, karty pracy.

Czas realizacji: 45 minut.

Przebieg zajęć: 4 ćwiczenia.

Ćwiczenie na dobry początek:

Wszyscy uczestnicy ustawiają się w kręgu. Zadaniem każdej osoby będzie odpowiedź na pytanie, co dzisiaj zjadł na śniadanie? Będzie to wprowadzenie do tematu różnorodności lub podobieństw.

ĆWICZENIE 1

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Uczestnicy wstają i zmieniają miejsce, jeśli hasło ich dotyczy, np.:

- mam rodzeństwo;
- lubię podróżować;
- mam zielone oczy;
- w grudniu przychodzi do mnie Mikołaj;
- wolę spaghetti niż pizzę;
- obchodzę ramadan;
- noszę okulary;
- znam cyrylicę;
- znam dwa języki;
- lubię jeździć na rowerze;
- mam jasne włosy.

PYTANIA DO UCZNIÓW:

Jak się czuliście, kiedy okazało się, że cecha dotyczyła tylko was? Czy zawsze ta cecha nas wyróżnia? Łatwiej jest być podobnym do innych czy się różnić?

PODSUMOWANIE:

Ćwiczenie ma za zadanie uświadomić uczestnikom, że czasami dana cecha może być wyróżniająca, a w innej sytuacji, w innej grupie będzie nas łączyć z innymi. Często bywa

tak, że ludzie łączą się ze sobą na zasadzie podobieństwa, ale różnorodność czyni nasze życie ciekawszym, piękniejszym.

ĆWICZENIE 2

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Uczestnicy zajęć zostają podzieleni na grupy. Jeśli uczestnikami są osoby pochodzące z różnych krajów, to grupy powinny być mieszane narodowościowo. Zadaniem grupy jest przeprowadzenie mini-wywiadu z wymyśloną postacią, która odpowiada na pytania. Jeśli wszyscy uczestnicy pochodzą z jednego kraju, odpowiadają na pytania wykorzystując swoje doświadczenia z kontaktem z ludźmi reprezentującymi inne kultury.

- Jak masz na imię?
- Co lubisz?
- Skąd pochodzisz?
- Gdzie mieszkasz?
- W jakim języku mówisz?
- Czym się zajmujesz w życiu?
- Z kim się przyjaźnisz?
- Co Cię cieszy, co smuci?

Ważne, by każdy uczestnik grupy mógł nadać własne cechy wymyślonej postaci. Po upływie wyznaczonego czasu następuje prezentacja pracy grupy.

PYTANIA DO UCZNIÓW:

Uczestnicy wspólnie zastanawiają się czy postaci były do siebie podobne czy różne, czy mogłyby się ze sobą porozumieć, czy mogłyby się ze sobą zaprzyjaźnić, co jest wspólne dla nas wszystkich?

SUGEROWANY WNIOSEK:

Każdy z nas mimo różnic pochodzenia ma ręce, nogi, oczy, nos, brzuch, każdy ma mowę, emocje, każdy zna radość, złość, smutek, zaciekawienie, każdy ma życiowe potrzeby, takie jak jedzenie, picie, bezpieczeństwo, bliskość, każdy ma umiejętność kreatywnego myślenia.

ĆWICZENIE 3 Karta pracy:

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Na podstawie fragmentów tekstu naukowego pt. "Migranci a społeczność przyjmująca. Uwarunkowania strategii akulturacyjnych a kontakty ze społecznością przyjmującą" Marioli Janety z Uniwersytetu Śląskiego, odpowiedz na następujące pytania:

1. W jaki sposób autorka tekstu rozumie pojęcie strategii akulturacyjnej?
2. Jakie cztery strategie akulturacyjne wymienia autorka tekstu? Wyjaśnij najważniejsze

założenia każdej z nich.

TEKST DO ZADANIA:

Migracje, będąc zawiłym procesem o charakterze psychologiczno-społecznym, w istotny sposób wpływają na sposób życia jednostek i grup. Jako zjawisko wielopłaszczyznowe są jednocześnie ruchem fizycznym wykonywanym w określonym celu, zmianą miejsca zamieszkania, zmianą terytorium oraz zmianą społecznego i kulturowego otoczenia. Liczne badania dowodzą, że – niezależnie od swego charakteru przyczynowego – ruchy przestrzenne ludności wiążą się z doniosłymi przemianami dla biorących w nich udział. Zmiany te mogą prowadzić do całkowitych, bądź częściowych przeobrażeń osobowości. Konfrontacja z nową rzeczywistością, w której jednostka się znalazła, może doprowadzić do niespodziewanych zachowań nie tylko ze strony imigranta, ale również ze strony członków społeczeństwa przyjmującego. (...) Imigranci – często mniej lub bardziej świadomie – opowiadają się za pewnym sposobem przystosowania do otoczenia, za pewnym sposobem akulturacji. Jednocześnie społeczność przyjmująca zajmuje określone stanowisko względem przybyszów, co dodatkowo wpływa na dynamikę i zawiłość omawianego procesu. Problematyka przystosowania podejmowana była w wielu pracach badawczych dotyczących zjawiska migracji. Autorem klasycznego już schematu postaw akulturacyjnych jest John Berry, który wymienia: integrację, asymilację, separację oraz marginalizację. Te cztery typy zmiany kulturowej zależne są z jednej strony od stopnia zachowania dotychczasowej tożsamości kulturowej, z drugiej – od stopnia przyjęcia nowej tożsamości. W sytuacji zderzenia kultur pojawia się konieczność oceny zarówno kultury własnej, jak i obcej. Odbywa się to zwykle na zasadzie przeciwstawienia, poprzez przyjęcie postawy pozytywnej (akceptującej) bądź negatywnej (odrzucającej). Migrant, by podjąć decyzję dotyczącą sposobu przystosowania do nowego środowiska, musi uporać się z dwoma kwestiami, przedstawionymi w poniższej tabeli w formie pytań: Czy zachowanie własnej tożsamości kulturowej postrzegane jest jako wartość? Czy podejmowanie kontaktu z kulturą kraju pobytu jest postrzegane jako wartość?

Model akulturacji Johna Berry'ego

	Czy warto zachować swoją tożsamość kulturową		
		TAK	NIE
Czy warto włączyć w swój system wartości, wartości nowej kultury	tak	integracja	asymilacja, izolacja
	nie	separacja (segregacja, getto)	marginalizacja

BIBLIOGRAFIA:

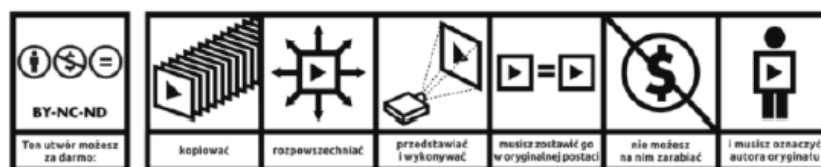
1. https://migracje.ceo.org.pl/sites/migracje.ceo.org.pl/files/uch_3_scenariusz_akceptujaca_wielokulturowosc_0.pdf
2. Mariola Janeta, Migranci a społeczność przyjmująca. Uwarunkowania strategii akulturacyjnych a kontakty ze społecznością przyjmującą, [w:] „Studia Migracyjne - Przegląd Polonijny” – zeszyt 2/2011, pod red. dr Aleksandry Grzymały-Kazłowskiej i dr. hab. Sławomira Łodzińskiego, s. 252 – 253.
<http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-a38f393c-dbf6-4fec-8cab-b79126ba7776/c/janeta.pdf>.
3. www.wspieramyrelacje.pl
4. <http://sp1.wroclaw.pl/wp-content/uploads/2019/11/AKTYWNI.pdf>
5. http://ppppotwock.pl/pl/images/Scenariusz_zaj%C4%99%C4%87_integracyjnych.pdf

Opracowanie:

uczestnicy projektu Erasmus+ 2020-1-PL01-KA101-078897

p.t. **Różnorodność kulturowa siłą Europy**

**Prawa autorskie do publikacji zastrzeżone dla ZSEiI w Sosnowcu
na zasadzie licencji Creative Commons**

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska – Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenie utworów zależnych). Jest to najbardziej restrykcyjna z licencji.
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/pl/>

Projekt współfinansowany
w ramach programu
Unii Europejskiej Erasmus+